

Кутєпова-Бредун В.Ю.

Vikuta15@inbox.ru

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ-МУЗИКАНТІВ ІЗ ЇХ ОСОБИСТІСНИМИ ХАРАКТЕРИСТИКАМИ

Дніпропетровський національний університет

Кожна професія вимагає від людини певних особливостей психічних процесів, станів, особистісних якостей, що нерідко безпосередньо відображаються на результатах роботи, тому становлення та розвиток професіоналу є багатостороннім процесом формування та росту людини, його психофізіологічного, інтелектуального, емоційного та вольового удосконалення[6].

Гра на музичному інструменті – один із найбільш складних видів людської діяльності, який вимагає для своєї реалізації не тільки високий професіоналізм, але ще й високу ступінь особистого розвитку у цілому, а узгодженість психічних процесів – волі, пам'яті, уваги, відчуття та сприйняття, мислення та уяви, - та безумовну узгодженість тонких фізичних рухів[3,9]. До структури музичної обдарованості відносять: інтелектуальну складову, що включає здібностей, рівень IQ людини, емоційну складову, ключем якої є мотивація, та творчу складову, що виражається креативністю[6]. Творча людина розглядається як особистість, що має вищий ступінь розвитку підготовленості до конкретних видів діяльності, до життя в цілому, до зміни стилів поведінки, до пошуків виходу з кризових станів, до найбільш конструктивної раціональної поведінки в так званих пограничних станах[8]. Саме тому дослідження особистісних характеристик творчої особистості, а також умов навколишнього середовища, у якому здійснюється її діяльність, є предметом багатьох досліджень у психології, особливо це стосується професій, де людина відчуває значне психофізіологічне та психологічне навантаження на свої внутрішні ресурси. Згідно особистісному підходу, що відповідає і системному підходу, особистість трактується як відображення внутрішніх та зовнішніх умов[7].

У зв'язку з цим сьогодні у психології творчості актуальними є дослідження факторів, що розкривають творчий потенціал особистості та аналізують психологічні умови для максимальної творчої самореалізації особистості[1]. До найменш розроблених проблем психології творчості відносять виявлення специфіки креативності у різних видах творчої діяльності, зокрема - музичній діяльності. Дослідження креативності особистості музиканта проводилось у контексті впливу здібності до образного асоціювання на рівень креативності музиканта (Анчукова Н.І., 2002), але

комплексне дослідження феномену креативності на різних рівнях музичної творчості (професійному, аматорському) не проводилось.

Метою даної роботи є з'ясування особливостей впливу музичної діяльності на розвиток такої особистісної властивості як креативність шляхом порівняння відмінностей в особливостях характеру креативності музикантів та осіб, що займаються музикою на аматорському рівні.

Дослідження проводилося за участю двох груп студентів – студентів Дніпропетровської консерваторії ім. М. Глінки у якості експериментальної групи та студентів Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара, що займаються музичною діяльністю непрофесійно, у якості контрольної групи. Всього було задіяно 96 студентів (52 у експериментальній групі, 44 – у контрольній).

Для вирішення поставлених у дослідженні завдань були застосовані наступні методи: опитувальник «Креативність» (Вишнякової Н.Ф.), 16-факторний особистісний опитувальник Р.Б. Кеттелла, діагностика типів мислення та рівня креативності за методом (Дж.Брунера). Для статистичної обробки результатів дослідження було застосовано критерій Манна-Уїтні (U-критерій) та регресійний аналіз.

За методикою особистісної креативності О.Є.Тунік, загальний рівень особистісної креативності вищий у музикантів-професіоналів. Досліджуючи компоненти креативності. Музикантам-професіоналам характерні: високий рівень предметного та образного мислення, ризику, допитливості, інтуїції та емпатії. Музикантам-аматорам притаманні творче мислення, почуття гумору та творче відношення до професії.

За особистісним опитувальником Кеттелла були виявлені статистично значущі розбіжності за шкалами G (сумлінність), F (безпечність), M (мрійливість), O (схильність до почуття провини), Q₂ (залежність від групи) та Q₄ (внутрішня напруга), тобто музикантам-професіоналам характерна серйозність, поглибленість у себе, стурбованість (F-), легковажність, ненадійність, схильність до відмов від поставлених завдань при труднощах (G-), залежність від групи, конформність (Q₂-) та внутрішня розслабленість (Q₄). Музикантам-аматорам характерні безпечність, імпульсивність (F+), мрійливість, зацікавленість теорією, сенсом життя (M+), боязливість, схильність до почуття провини (O+) та самостійність (Q₂+)[5].

З метою дослідження впливу вище згаданих особистісних характеристик на рівень креативності особистості був проведений регресійний аналіз, що виявляв найважливіші особистісні детермінанти креативності музикантів. Результуючою змінною аналізу була шкала креативності за методикою О.Є.Тунік. Було досліджено її

зв'язок із особистісними властивостями за особистісним опитувальником Кеттелла. Результати аналізу вказують на те, що креативність в даній групі пов'язана більше всього з факторами С-(емоційна нестабільність), далі – L (довірливість), А (замкнутість) та Q₄- (внутрішня розслабленість), інші фактори мають другорядне значення. Це означає, що респонденти, що мали високий рівень креативності у дослідженні, частіше всього мали і такі особистісні властивості, як невпевненість, схильність до засмучення, тривожності, відкладання важливих рішень, довірливість, м'якість, але й замкнутість. Вони більш схильні до самоти, концентрації на своїх думках та почуттях.

Перспективою подальших досліджень є розширення методів дослідження зв'язку креативності із особистісними детермінантами музикантів, а також уточнення специфіки особистісної креативності музикантів різної спеціалізації (вокалістів, музикантів струнного, духового, народного відділу тощо).

Література

1. Анчукова Н.И. Образное ассоциирование как психологический механизм развития креативности личности: Автореф. дис. канд.психол.наук. – Хабаровск, 2002. – 18 с.
2. Аршава И. Ф., Кутепова-Бредун В. Ю. Психологические особенности личности музыканта в контексте психологического здоровья.// Медицинская психология - № 2. - 2011, с.3-7.
3. Блинова О.А. Методика личностно-ориентированной коррекции профессионального развития средствами музыки (на материале психологов, педагогов, музыкантов-исполнителей). Дис. канд. психол. наук. М., 2002, ст. 2-6.
4. Ильин Е.П. Психология творчества, креативности, одаренности. : Питер; СПб.; 2009.
5. Капустина А. Н. Многофакторная личностная методика Р. Кэттелла. - СПб.: Речь, 2001.
6. Кирнарская Д.К. Музыкальные способности – «Таланты-XXI век», 2004.
7. Моляко В.О. Психологія творчості – нова парадигма дослідження конструктивної діяльності людини // Практична психологія та соціальна робота. – 2004.– №8. – С. 1–4.
8. Моляко, В.А. Психология творческой деятельности / В.А. Моляко. — Киев: Знание, 1978. 47 с.
9. Kemp.A. (1996) The Musical Temperament Psychology and Personality of Musician, Oxford: Oxford University Press.